

Markernes Naturpotentiale

Bent Rasmussen, Økologisk Landsforening

Økologikongres – Vingsted 20. november 2019





Hvorfor bekymrer Økologisk Landsforening sig om naturen?

- IFOAM's fire økologiske grundprincipper
- Bestøvere – Naturlige fjender – Mikroliv i jorden
- Medlemmer med naturinteresser
- Forbrugere der forventer økologien leverer på VM 15



Hvordan udmøntes Økologisk Landsforenings naturstrategi?

- Fælles udspil om biodiversiteten – 7 organisationer
- Et landbrug i pagt med både klima og natur – 14 forslag
- Prioritering af naturen på bedriften – 10 bud
- Markernes Naturpotentiale – digitalt valideringsværktøj



Hvorfor arbejdes der med udviklingen af et Marknaturindeks?

- Stop med at snakke – gør noget
- Men gør det rigtige – i tid, rum og indsats
- Effektivisering af naturrådgivningen – fra status til handling
- Administration af fremtidig økologisk naturgaranti



Naturplan for Hvanstrup



1. udkast - 5. maj 2018

1. Landskab

Der værnes om lokalområdets landskabelige æstetik, herunder egnetypiske landskabstræk, udsigtspunkter og kulturhistoriske landskabselementer (f.eks. gravhøje diger og markveje). Landmanden er bevidst om, hvor disse findes på ejendommen, og at der tages hensyn til dem i gårdens udvikling og drift.

At **Hvanstrup** har en lang og spændende historisk fortælling bag sig overrasker ikke, når man ser på det landskab der udgør og omkranser ejendommen. Et næsten cirkulært landområde afgrænses af Trend Å og dens sideløb, så ådalenes fugtige og sumpede områder arrangerer og beskytter bebyggelsen, som er placeret næsten midt i det centrale dyrkbare område.

Landskabsbilledet er forholdsvis velbevaret. Det starter ved åløbet, og stiger langsomt over det flade lavtliggende engområde indtil den mere eller mindre skarpe terrænstigning markerer overgangen til den centralt beliggende dyrkningsflade. Overgangszonen mellem eng og omdrifts jord er flere steder tilplantet med skov. Markerne er regulære og er med passende mellemrum adskilte af læhegn. Ejendommens bygningsmasse er stor, men pænt samlet omkring hovedbygningen. På et tidspunkt er arealet øst for Hornumvej frasolgt. Til gengæld er der tilkøbt jord lidt sydligere – omkring Støttrup. Den tilkøbte jord skal landskabsmæssigt ses i sammenhæng med det større lavbundsområde omkring Trend Å's løb opstrøms Hvanstrup Mølle.



Overordnede anbefalede fokusområder for 1. Landskab:

- Trend Å og dens forløb holdes synligt i landskabet – Åens naturlige dynamik tillades
- Engområdes holdes lysåbent – Naturlig tilgroning af pletter tillades, men må ikke dominere
- Vedbevoksninger i eng-mark overgang forstærker landskabet – Naturnært, ikke produktion
- Driftsfladen fastholdes åben – gerne yderligere markopdelinger, men uden flere læhegn
- De bygningsnære omgivelser forstærkes som helhedsindtryk – med respekt for det historiske
- De lavtliggende marker ved Støttrup bør indgå i kollektivt naturprojekt, hvis den mulighed opstår

8. Markfladen

Der er bevidsthed om markfladens funktion for den fødekæde, der er tilknyttet det dyrkede landbrugsareal.

Landmanden bevarer og/eller etablerer midlertidige felter og striber, som udgør gode levevilkår for de marklevende arter i form af yngle-, skjule-, varme- og fødesøgningssted, som en integreret del af markens sædskifte og drift.

På de økologiske landbrugsbedrifter, hvor der dyrkes i kornsædskifter, findes ovenstående funktion af sig selv, fordi kornmarkerne indeholder en del ukrudtsplanter, og har større eller mindre pletter, hvor afgrøden er tynd, eller slår helt fejl. **Hvanstrup** er imidlertid en malkekvægsbedrift, hvor størstedelen af markerne ligger med græs, så her er det relevant at se på markfladens funktion som skjule- og fødesøgningssted. For gentagne slet og køernes afgræsning gør græsmarkerne kedelige for frøpisere og nektarsamlere.

Problematikken kendes fra de fleste landbrug med mælkeproduktion, som benytter størstedelen af deres marker til grovfoderproduktion. Den umiddelbare løsning er at fordele de marker, der dyrkes med korn og andre afgrøder, på flere mindre markafsnit, der så placeres flere steder på ejendommen, og dermed bryder græsmarkerne. Et sådant tiltag vil give en markant natureffekt uden at koste dyrkningsjord, men vil givetvis medføre et øget tidsforbrug på det logistiske plan. Forslaget er dog realistisk for Hvanstrup, fordi "den anden halvdel af marken" blot flyttes over på den anden side af markvejen.

Normalt vil anbefalingen være, at der udsås markvildtstriber i 3-6 meter brede træk langs markkanterne. Dette vil også være effektivt på Hvanstrup, men blomsterstriber langs de lange læhegn, vil være dyrt, vanskeligt at håndtere i sædskiftet og ude af proportion rent arealmæssigt. I stedet for en uproduktiv vildtstribe, kan man måske forestille sig striber langs udvalgte markskel, hvor der dyrkes en vårafgrøde til høst. Indpasses bredden af striberne til mejetærskeren kan "vildtstriberne" dyrkes med henblik på høst af maksimalt udbytte.

Hvor det er muligt, bør der anvendes blomstrende og dækkende efterafgrøder, der står vinteren over. Dette kan også være svært i et græstungt sædskifte, men her åbner "vårsæds-vildtstriberne" også en mulighed for efterafgrøder med optimal natureffekt.

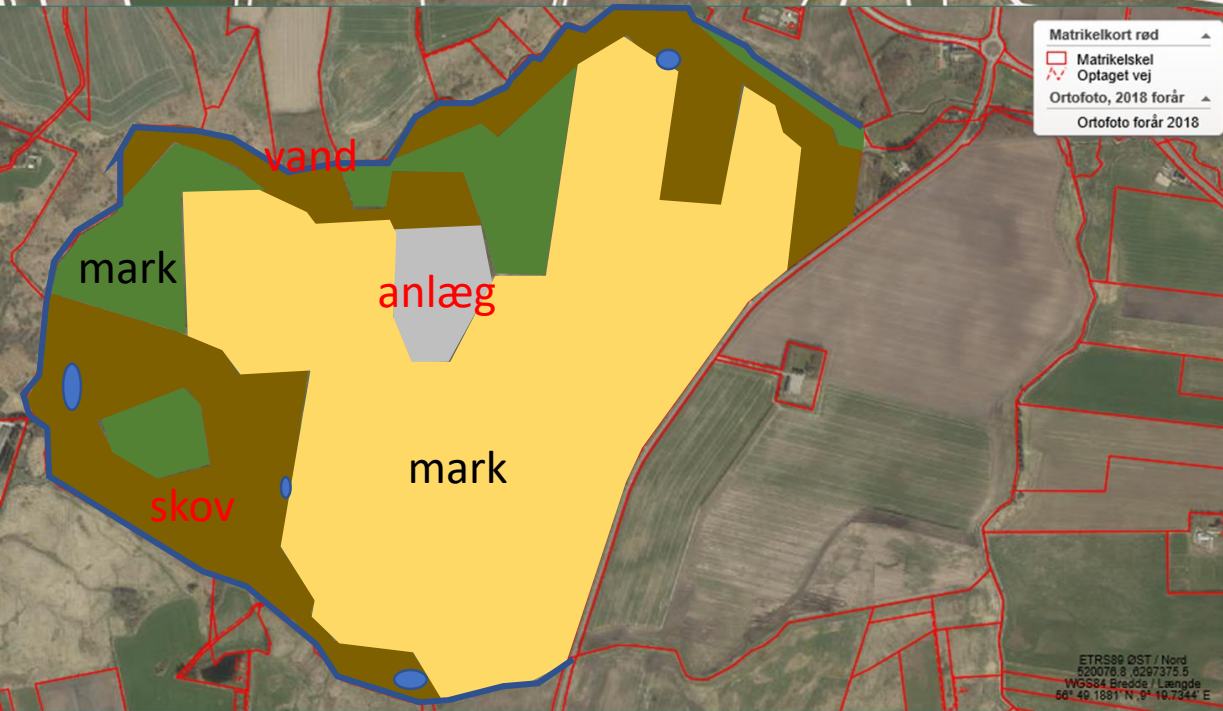


Overordnede anbefalede fokusområder for 8. Markfladen:

- Fordel marker med kornafgrøde på mindre parceller (max. 150 m.) og placer mellem græsmarker
- Etabler 1-2 mejetærskertræk med vårsæd i udvalgte græsmarker – dyrk og høst for max udbytte
- Lad mindre pletter eller striber stå til aflomstring på marker med græsslet – medtages næste slet
- Benyt blomstrende og vinterdækkende efterafgrøder, hvor det er muligt

Hvordan udvikles Marknaturindekset?

- Tager udgangspunkt i matriklen – Bruttoarealmodellen
- Opdeler bedriftens areal – vand, skov, anlæg og mark
- Fokuserer på markareal – omdrift, græs, element
- **Marknaturindeks** = $I_{\text{mark}} = f_{\text{omdrift}} + f_{\text{græs}} + f_{\text{element}} = \text{VÆRDI}$



Matrikelkort rød ▲

□ Matrikelskel
↗ Optaget vej

Ortofoto, 2018 forår ▲

Ortofoto forår 2018

græs

omdrift

element

ETRS89 ØST / Nord
520078.8 6297375.5
WGS84 Bredde / Længde
56° 49.1881' N, 9° 19.7344' E



Videreudvikling til Landbrugsnaturpotentiallet

- ConTerra udvikler digitalt værktøj – satellit og GIS-data
- Automatisk beregning af strukturel komponent
- Natureksperter udvikler kvalitativ komponent – ADAPTIV
- **Landbrugsnaturindeks** = $I_{\text{mark}} + I_{\text{vand}} + I_{\text{skov}} + I_{\text{anlæg}}$

Formidlingsarrangementer i Markernes Naturpotentiale

- 
- Afslutningsseminar – 3. december v. Horsens
 - JULEMARKVANDRING – 10 december v. Randers